

Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Λιάνα Γούτα

Μέχρι πρόσφατα, οι συζητήσεις για την 'Ενέργεια', θεωρούνταν κάτι εξειδικευμένο και τεχνοκρατικό που αφορούσε επιστήμονες και οικονομολόγους. Παρόμοια, ήταν μόλις πριν από λίγα χρόνια ακόμα που οι συζητήσεις για το 'Περιβάλλον', θεωρούνταν κάτι ρομαντικό ή, το πολύ-πολύ, ακτιβιστικό, στο περιθώριο ή σε ανταγωνισμό με την Ανάπτυξη. Τα πράγματα έχουν αλλάξει δραματικά μέσα στα λίγα τελευταία χρόνια. Οι γνωστοί αυτοί όροι έχουν αλλάξει σημασία και βαρύτητα, αποκτώντας νέες διαστάσεις. Ένα από τα βασικότερα που πρέπει όλοι να συνειδητοποιήσουμε είναι ότι Ενέργεια και Περιβάλλον είναι δυο έννοιες **άρρηκτα δεμένες** η μια με την άλλη, που και οι δυο αφορούν άμεσα τον καθένα μας, τον καθημερινότητά μας, την ποιότητα ζωής και την ευημερία μας, αλλά στο τέλος-τέλος και την ίδια τη ζωή μας. Και τώρα, αλλά και στο άμεσο μέλλον, όλο και πιο έντονα, οι δυο αυτές έννοιες θα αποτελούν το **επίκεντρο του ενδιαφέροντος και της παγκόσμιας Πολιτικής**.

Κι αυτό γιατί σήμερα διαπιστώνουμε με δραματικό τρόπο τα **λάθη του παρελθόντος**. Όλη η ανάπτυξη του σύγχρονου κόσμου από τη δεύτερη βιομηχανική επανάσταση και μετά **βασίστηκε στα ορυκτά καύσιμα**, έναν ενεργειακό πλούτο όχι μόνο πεπερασμένο, αλλά και διαθέσιμο μόνο σε ορισμένα σημεία της γης, σε λίγες πλουτοπαραγωγικές χώρες, που η κατανάλωσή του προκαλεί εξαρτήσεις και οδηγεί συχνά σε παιχνίδια καιροσκοπίας, εκβιασμών, διπλωματικών εντάσεων. Η ασταθής γεωπολιτική κατάσταση στη Μ. Ανατολή, τα πρόσφατα προβλήματα στον Καύκασο, τα ενεργειακά επεισόδια Ρωσίας-Ουκρανίας, αλλά και όλης της Ευρώπης γύρω από το φυσικό αέριο, είναι μόνο μερικά παραδείγματα που δείχνουν πόσο εύθραυστες ισορροπίες χτίζονται γύρω από την **εξασφάλιση των καυσίμων**, από τα οποία εξαρτάται όλος ο σύγχρονος τρόπος ζωής μας. Ισορροπίες που καμιά φορά διαταράσσονται ακόμα και από φυσικές καταστροφές, όπως πχ ο τυφώνας Κατρίνα. Σε κάθε τέτοια περίπτωση, όχι μόνο διακυβεύεται η επάρκεια των καυσίμων, αλλά επιπλέον εκτοξεύονται ανεξέλεγκτα και οι τιμές, προκαλώντας νευρική κρίση στα οικονομικά επιτελεία των κρατών, με παρενέργειες στην οικονομία, την ανάπτυξη των χωρών, αλλά και στην τσέπη του κάθε πολίτη, ειδικά του πολίτη των χαμηλών οικονομικών στρωμάτων.

Ακόμα όμως κι αν όλα αυτά ήταν εξασφαλισμένα και ρυθμισμένα στην εντέλεια, ακόμα κι αν ξεχάσουμε ότι η διαθεσιμότητα αυτών των καυσίμων μέσα από τη γη θα κρατήσει λίγες μόνο δεκαετίες ακόμα, το **μείζον πρόβλημα** που προέκυψε τα τελευταία χρόνια, και το οποίο γίνεται όλο και πιο κυρίαρχο και απειλητικό, είναι αυτό της επίπτωσης της χρήσης των ορυκτών καυσίμων **στο περιβάλλον**. Πετρέλαιο, φυσικό αέριο και άνθρακας, όταν χρησιμοποιούνται εκπέμπουν διοξείδιο του άνθρακα και άλλα αέρια, προκαλώντας το φαινόμενο του θερμοκηπίου με επιπτώσεις που ήδη γίνονται αισθητές και απειλητικές, αλλά και με προβλέψεις για το μέλλον όλου του πλανήτη, οι οποίες συνιστούν την μεγαλύτερη παγκόσμια απειλή αυτή τη στιγμή. Γιατί πολύ απλά πρόκειται για μια απειλή κατά της ύπαρξης του ανθρώπινου είδους.

Κι όλα αυτά, τη στιγμή που οι ανάγκες και η ζήτηση για ενέργεια αυξάνει με τρομακτικούς ρυθμούς, καθώς χώρες όπως Κίνα και Ινδία ζητούν κι αυτές το μερίδιό τους στην ανάπτυξη και στον σύγχρονο τρόπο ζωής. Κι αυτό έχει μεγάλη σημασία, καθώς πλέον **το πρόβλημα του περιβάλλοντος έχει «παγκοσμιοποιηθεί»**. Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και των λοιπών αερίων του θερμοκηπίου, και οι επιπτώσεις τους δε συνδέονται με το σημείο και τη χώρα εκπομπής, δεν περιορίζονται στον τοπικό περίγυρο, δεν σταματούν στα σύνορα, δεν είναι «ονομασίας προέλευσης». Αντιθέτως, οι συνολικές παγκόσμιες εκπομπές, όπου κι αν αυτές εκπέμπονται είναι που προκαλούν την καταστροφή, μια καταστροφή που αφορά όλους, και αυτούς που εκπέμπουν και αυτούς που δεν εκπέμπουν. Άρα πρόκειται για ένα πρόβλημα με παγκόσμιο χαρακτήρα, που απαιτεί και κοινή αντιμετώπιση και συνεννόηση σε παγκόσμιο επίπεδο. Κι αυτό είναι μια επιπλέον μεγάλη δυσκολία!

Άρα **το μεγάλο ζητούμενο** είναι πώς θα μπορέσουμε να αλλάξουμε άμεσα μοντέλο ανάπτυξης διατηρώντας όμως το επίπεδο της ευζωίας μας, δίνοντας το ίδιο δικαίωμα ευημερίας και στις υπανάπτυκτες ή αναπτυσσόμενες χώρες με μια παγκόσμια στρατηγική κοινωνικά δίκαιης αντιμετώπισης του προβλήματος. Δύσκολο παζλ, με πολλές προκλήσεις και παραμέτρους...

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, πρωτοστάτησε από την αρχή σε αυτό τον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής και στη χάραξη μιας νέας Ενεργειακής Στρατηγικής.

Σήμερα σε ένα από τα πιο πρόσφατα κείμενα-ομπρέλα, με τον τίτλο ‘Μια ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη’, ορίζει ως στόχο της ενεργειακής της πολιτικής **«μια οικονομία χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας και χαμηλών εκπομπών CO₂, ασφαλέστερης, ανταγωνιστικότερης και βιώσιμότερης»**, εξασφαλίζοντας οικονομική και κοινωνική συνοχή. Η κάθε λέξη έχει τη σημασία της, και σχετίζεται με τους ξεκάθαρους στόχους της εύρυθμης λειτουργίας μιας ενιαίας αγοράς ενέργειας, της ασφάλειας εφοδιασμού, της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την καθιέρωση μιας ενιαίας φωνής της ΕΕ στην ενεργειακή διπλωματία.

Η προώθηση αυτής της στρατηγικής, συνιστά μια νέα βιομηχανική επανάσταση, αυτήν που ξεκίνησε να ονομάζεται ως η **«Τρίτη βιομηχανική επανάσταση»**. Βασικοί στόχοι αυτής της στρατηγικής είναι:

Η εξασφάλιση μιας **ενιαίας αγοράς ενέργειας** για τον ευρωπαϊό καταναλωτή, με ενιαίους κανόνες λειτουργίας και πρόσβασης και με δυνατότητες επιλογής σε ανταγωνιστικές τιμές (για ηλεκτρισμό και φυσικό αέριο),

Η **ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού**, καθώς η ΕΕ εξαρτάται κατά 54% από εισαγόμενη ενέργεια, με διαφοροποίηση και εξασφάλιση εναλλακτικών πηγών τροφοδοσίας και εναλλακτικών διαδρομών εφοδιασμού.

Η **μείωση των εκπομπών** αερίου του θερμοκηπίου. Το 80% των εκπομπών στην ΕΕ προέρχονται από τον τομέα της ενέργειας. Σε αυτή την κατεύθυνση ορίζει τους περίφημους στόχους 20-20-20, για το 2020, δηλαδή μείωση εκπομπών κατά 20%, εισαγωγή των ΑΠΕ στο ενεργειακό της μίγμα σε ποσοστό 20%, και εξοικονόμηση ενέργειας κατά 20%. Οι δυο πρώτοι στόχοι δεσμευτικοί για κάθε χώρα, όπως δεσμευτικός κι ο στόχος για 10% ανανεώσιμα καύσιμα στις οδικές μεταφορές.

Ως προς τη μείωση των εκπομπών της μάλιστα, καλεί σε σύναψη μιας διεθνούς συμφωνίας που να δεσμεύει τις αναπτυσσόμενες χώρες για ακόμα μεγαλύτερη μείωση μέχρι το 2020 κατά 30%.

Η ενεργειακή απόδοση εστιάζεται σε τεχνικές λύσεις και νέες τεχνολογίες στον τομέα των μεταφορών, της βιομηχανίας, της παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, των κτιρίων, αλλά και στην την ευαισθητοποίηση των καταναλωτών για ορθολογική χρήση της ενέργειας.

Όσο για τις ΑΠΕ είναι ξεκάθαρο ότι συγκεντρώνουν πολλά πλεονεκτήματα αφού δίνουν απαντήσεις σε πολλά από τα ενεργειακά προβλήματα. Είναι άφθονες ή και ανεξάντλητες, δεν είναι εισαγόμενες και δε δημιουργούν εξαρτήσεις, παράγονται αποκεντρωμένα, συνεισφέρουν στην οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο, αφού και η ενέργεια παράγεται και καταναλώνεται τοπικά. Βεβαίως το κόστος τους, αν και μειώνεται συνεχώς, παραμένει ακόμα υψηλότερο από το κόστος της συμβατικής ενέργειας. Για την επίτευξη των ποσοτικών στόχων της ΕΕ θα χρειαστεί η προώθησή τους σε 3 τομείς, αυτόν της ηλεκτρικής ενέργειας, των μεταφορών και της θέρμανσης/ψύξης.

Η βελτίωση των συμβατικών ενεργειακών τεχνολογιών για χαμηλές εκπομπές CO₂, δέσμευση και αποθήκευση του άνθρακα, σε όλη τη διαδικασία, από την έρευνα ως την αγορά, καθώς ακόμα κι αν πετύχει η ΕΕ τους φιλόδοξους στόχους για εξοικονόμηση ενέργειας και ΑΠΕ, θα παραμείνει για πολλά χρόνια ακόμα και σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένη από το πετρέλαιο και τον άνθρακα.

Η πυρηνική ενέργεια, συνυπολογίζοντας ότι η πυρηνική ενέργεια έχει χαμηλές εκπομπές άνθρακα, σταθερότητα κόστους και εφοδιασμού αλλά και σημαντικά προβλήματα ασφάλειας, και πυρηνικών αποβλήτων.

Κοινή ενεργειακή πολιτική, με μια φωνή και για τις 27 χώρες, έτσι ώστε η ΕΕ να αποτελέσει κινητήρια δύναμη διεθνώς για μια ασφαλή, ανταγωνιστική και αειφόρο ενέργεια, με συμφωνίες όπως η συνθήκη για τον ενεργειακό χάρτη, για την ενεργειακή αποδοτικότητα και για την μετά Κιότο, όλα αυτά βοηθώντας και τις υπανάπτυκτες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Η Ενέργεια επανέρχεται λοιπόν στο επίκεντρο της ΕΕ, όπως άλλωστε συνέβη και στην ίδρυσή της, ως Ευρωπαϊκή Συνθήκη Άνθρακα και Χάλυβα, το 1951. Σημερινός στόχος για την ΕΕ, **να απαντήσει στις μεγάλες προκλήσεις της εποχής**, δηλαδή την κλιματική αλλαγή, την εξάρτηση από εισαγόμενη ενέργεια, την εξάντληση των συμβατικών ενεργειακών πόρων και τέλος την εξασφάλιση φθηνής και ασφαλούς ενέργειας για όλους, καλύπτοντας όλο το φάσμα των ενεργειακών πόρων και βάζοντας πλώρη για την Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση.

Αυτή, η λεγόμενη **Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση**, αναμένεται να σηματοδοτηθεί από την μετατόπιση της αυτοκινητοβιομηχανίας από τις μηχανές εσωτερικής καύσης στα ηλεκτρικά αυτοκίνητα και στα αυτοκίνητα υδρογόνου. Κάτι που θα επιφέρει μια τεράστια αλλαγή σε όλες τις ενεργειακές υποδομές:

Στον τρόπο παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, αποκεντρωμένα και από νέες μονάδες παραγωγής, που θα είναι ακόμα και τα εκατομμύρια νεόχτιστα κτίρια,

Στον τρόπο αποθήκευσης της ενέργειας σε συνδυασμό με υδρογόνο και

Στον τρόπο διανομής της με ευφυή δίκτυα διανομής ενέργειας.

Αυτές οι αλλαγές θα επιφέρουν κι έναν τεράστιο κύκλο εργασιών. Μόνο μέσα σε ένα χρόνο, το 2007 οι παγκόσμιες επενδύσεις σε ΑΠΕ αυξήθηκαν κατά 60% φτάνοντας τα 148 δις δολάρια, με πρόβλεψη για 250 δις ευρώ το 2020 και 460 δις ευρώ το 2030, ενώ η συνολική παγκόσμια αγορά των οικολογικών κλάδων σήμερα εκτιμάται στα 600 δις ευρώ/έτος. Ως προς την απασχόληση, ο κλάδος των ΑΠΕ απασχολεί σήμερα πάνω από 2,3 εκ εργαζομένους διεθνώς, ενώ μέχρι το 2030 αναμένονται να φτάσει στα 20 εκ. Στη νέα αυτή εποχή, της ελεύθερα διανεμημένης και βιώσιμης ενέργειας, όπως είπε και ο διεθνούς φήμης οικονομολόγος Ρίφκιν, «δε θα χρειάζεται πλέον να εξαρτόμαστε από μεγάλες εταιρίες και έθνη που ελέγχουν την ενέργεια, γιατί **η ενέργεια θα βρίσκεται πλέον στην αυλή του καθενός μας**».

Πέρα όμως από το τί γίνεται σε κεντρικό επίπεδο, διεθνές και ευρωπαϊκό, έχει ενδιαφέρον, να επισημάνουμε ότι υπάρχουν **παραδείγματα πρωτοβουλιών** που προχωράνε με πολύ γοργότερα βήματα και μάλιστα μερικά από αυτά σε επίπεδο **τοπικής αυτοδιοίκησης**.

Πχ. η Στοκχόλμη των 800 000 κατοίκων που θα ανακηρυχθεί για πρώτη φορά η Πράσινη Πρωτεύουσα, της Ευρώπης για το 2010, παράγοντας κατά 50% λιγότερα αέρια θερμοκηπίου σε σχέση με όλη την υπόλοιπη Σουηδία και με στόχο να **απεξαρτηθεί από τα ορυκτά καύσιμα** μέχρι το 2050 (στόχος που έχει τεθεί και σε εθνικό επίπεδο για τη Σουηδία). Τα δυο βασικά περιβαλλοντικά μέτρα που την ξεχώρισαν ήταν αυτό του καθαρισμού νερού και τα περιβαλλοντικά διόδια στο κέντρο της πόλης. Το 2011 ακολουθεί το Αμβούργο.

Αλλά και πάνω από 350 δήμαρχοι στις 10/2/09 δήλωσαν σε τελετή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ότι έχουν στόχο να μειώσουν τις εκπομπές CO2 κατά 20% ως το 2020. Κάθε πόλη θα καταρτίσει στους δώδεκα επόμενους μήνες, ένα σχέδιο δράσης προκειμένου να γίνει "πιο πράσινη". Πχ το Lidköping, μια πόλη 25000 κατοίκων στη Σουηδία, έχει στόχο τον ενεργειακό τομέα και την απελευθέρωση από τη χρήση των ορυκτών καυσίμων, που ελπίζουν να την πετύχουν σε δύο χρόνια".

Επίσης κάποιες χώρες προχωρούν σε γρήγορα βήματα, χωρίς να περιμένουν δεσμεύσεις, και βλέποντάς την ευκαιρία και όχι την υποχρέωση. Το 2008 το 43% όλων των νέων εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ ήταν έργα αιολικής ενέργειας ενώ για πρώτη φορά η εγκατεστημένη ισχύς των αιολικών στις ΗΠΑ την έφεραν στην πρώτη θέση με 25170 MW (8360 MW μόνο στο 2008), ξεπερνώντας την ως τώρα πρωτοπόρο Γερμανία, που βρέθηκε στην 2^η με 23900 MW αιολικής ενέργειας (το 37% του συνόλου της ΕΕ), με την Ισπανία στην 3^η θέση με 16750 MW.

Μιλάμε για ένα ράλυ προς τη νέα εποχή, όπου όλοι μας πρέπει να βιαστούμε να λάβουμε θέση, για να μη μείνουμε ουραγοί τρέχοντας πίσω από υποχρεώσεις, αλλά κυνηγώντας τις ευκαιρίες, και σε κεντρικό αλλά και σε τοπικό/αυτοδιοικητικό επίπεδο. Ας δούμε μπροστά, αυτό που έρχεται και που μόνο όφελος θα μας φέρει! Καλύτερα λοιπόν, μια ώρα αρχύτερα!